

- «Ποιος τα 'χει τα κάρ'να;»
 «Ου λόγκους.»
 «Νω μ', λόγκι, κάρ'να.»
 «Μήνα μδδουκίς φουτιά;»
 «Ποιος 'ν έχει τ' φουτιά;»
 «Η καντήλα.»
 «Νω μ', καντήλα, φουτιά.»
 «Μήνα μδδουκίς του λάδ'!»
 «Ποιος το 'χει του λάδ'!»
 «Η ιλιά.»
 «Νω μ', ιλιά, λάδ'.»

Κι η ιλιά μι 'λημουνήθηκε κι μδδουκι του λάδ', κι ιγώ του λάδ' τ'ς καντήλας, κι η καντήλα φουτιά ιμένα, κι τ' φουτιά ιγώ τ' λόγκ', κι ου λόγκους κάρ'να μένα, κι τα κάρ'να 'γώ τ' δριπανά, κι ου δριπανάς δριπάν' ιμένα, κι του δριπάν' ιγώ τ' χουραφιού, κι του χουράφ' σκύβαλα μένα, κι τα σκύβαλα 'γώ τ' 'γ'ρουνιού, κι του 'γ'ρούν' πιτσι' ιμένα, κι του πιτσι' ιγώ τ' τσαρ'χά, κι ου τσαρ'χός τσαρούχια μένα, κι τα τσαρούχια 'γώ τ' πισ'κού, κι ου πισ'κός ψ'τό ιμένα, κι του ψ'τό ιγώ τ' αϊτού, κι αϊτός κουντύλ' ιμένα, κι του κουντύλ' ιγώ τ' λαφνά, κι ου λαφνάς λαέν' ιμένα, και του λαέν' ιγώ τ'ς βρούς'ς, κι η βρούς' νιρό ιμένα, κι του νιρό ιγώ τ'ς βάρους, κι η βάρου μένα κ'λούρα.

Γλωσσάρι

Εκτός από λέξεις και εκφράσεις που δεν χρησιμοποιούνται πλέον (τουλάχιστον διαδομένα) στην κοινή νεοελληνική, ή χρησιμοποιούνται με διαφορετική σημασία, το γλωσσάρι περιλαμβάνει και αρκετούς τύπους κοινών λέξεων που ίσως προβληματίζουν τον αναγνώστη. Δεν ερμηνεύονται λέξεις ή εκφράσεις από τα δύο ποντιακά παραμύθια, για τα οποία παρατίθεται απόδοση στην κοινή νεοελληνική.

- a* (μόριο): θά
a (σύνδεσμος): αν, εάν
αβανιά: συκοφαντία, κακολογία
άβι: κунήγι
αβσά: αβγό
αγάλια: αγνά, σιγανά: τρυφερά
Άγιος: η εκκλησία του αγίου Διονυσίου στη Ζάκυνθο
αγκλόπια: νεροκολοκύθα
αγκρινιάζω: γρατσοουνίζω
αγκωνί: γωνία
αγκωνίτης: αγκώνας
αγκανίτσα: γωνίτσα
αγραδιανά: βραδιά
αγρώνιτος: αγνώριτος
αδιαφόρετα: ανώφελα, μάταια
αδηγητός: απεριγράπτος
αδράχτι: βέργα στην οποία τυλιγεται το νήμα που παράγεται από το γνέσιμο μαλλιού ή μπαμπακιού
άδρωπος: άνδρωπος
αέρας | *δίνω αέρα*: παρακινώ, προτρέπω: *κοπανίζω αέρα*: ματαιοπονώ, χάνω τον καιρό μου
αερκό: κακοποιοί πνεύμα, ξωτικό
αζντισμένος: σε έξαψη, αγριεμένος
αθάσιν: αμύγδαλο
άθθος (το): άνθος, λουλούδι
αθθός (ο): ανδός, λουλούδι
αθθυμούμαι: θυμάμαι
αίγα: κατσίκια
αίμα | *κόβω το αίμα μου*: μου κόβεται το αίμα, τρομάζω
άκληρος: χωρίς παιδιά: χωρίς μερίδιο από κληρονομιά
- ακλουδά*: ακολουδά
ακονάκι: είδος σαύρας (που εσφαλμένα να θεωρείται δηλητηριώδες)
ακρίβεια: ταιγκουνιά
ακριβοδωχάτερα: πολυαγαπημένη κόρη
ακριβός: ακριβός: ταιγκούνης
άλια (προγρεπτικό επιφώνημα): μπρος, άντε, γρήγορα
αλαβία: γρήγορα, αμέσως
αλάκερος: ολόκληρος
αλαμαλακούστες: πλάστη λέξη
αλέργα: μακριά
αλαργινός: μακρινός
αλαργωπά: κάπως μακριά
αλασάρτε: η ώρα η καλή, ό,τι τύχει
αλεσίδι: λεπτή αλυσίδα
αλέστα: γρήγορα
αλιμένα: περιμένο
αλείνος, αλεινός: άλλος
αλορατέρης: ιδιοκτήτης αλόγου
αλοκάνα: πλατύ ξύλινο εργαλείο αλωνίσματος με ένθετες λάμες ή πέτρες στην κάτω όψη, δοκάνη
άλοο (πληθ. *αλόατα*): άλογο
Αλιόρδο Ποορί: παραθαλάσσια τοποθεσία έξω από την πόλη της Σκύρου
αλιωνάρης, αλιωνάς: αυτός που κάνει το αλώνισμα δημητριακών
άιμα που: όταν
αμά, *άμα*: αλλά, όμως, μα
αμάτι (πληθ. *αμάθια*): μάτι
άμε, *αμέτε*: πήγαине, πηγαίνετε
αμέ: αλλά: κι *αμέ*: μα βέβαια, αμ πώς
αμή: αλλά

<i>αμιά: αλά</i>	<i>άνιση: ανόπταυση παίρνω την άνεσή μου:</i>
<i>αμιάτιν (πληθ. αμιάθια): μάτι</i>	<i>αναπαύομαι</i>
<i>αμμέ: αλά</i>	<i>ανεσεμίζω: ανασεναάζω</i>
<i>αμόντε: στο βρόντο</i>	<i>ανεσύρνω: βγάζω με κουτάλα από τη χύτρα</i>
<i>αμόνος: ορκίζομαι</i>	<i>ανιμένα: περιμένο</i>
<i>άμοσμα: όρκος</i>	<i>άνιθμα: άνιγγμα</i>
<i>αμπαντένω: περιμένο</i>	<i>ανιώνω: νιώθω, αισθάνομαι: καταλαβαίνω: λύνω, επιλύω</i>
<i>αμπαντί: συναντώ: βοηθώ</i>	<i>ανοηοκλειδώνω: ανοηοκλειώνω</i>
<i>αμπάρι: αποθήκη: σιταποθήκη: κύτος πλοίου</i>	<i>ανοήα: ανοίγω: που ν' ανοίξει το ταφείο σου: που να σου σκάφουνε τον τάφο</i>
<i>αμπασάδα: αποστολή</i>	<i>ανόλιπτος: ανέλιπτος</i>
<i>αμπολή: ποτιστικό αλαάκι</i>	<i>άνος: ανόητος, κουτός</i>
<i>ανάβω σκαμπάι: αστράφτω: χαστούκι</i>	<i>άνου: σήκω</i>
<i>ανάζω: ανασπνέω: δεν άναζε: δε μίλησε, δεν έβγαλε λέξη</i>	<i>αντέρι: άντερο</i>
<i>αναζώ: ξαναζώ, επιστρέφω στη ζωή</i>	<i>αντερουλάκι: αντεράκι</i>
<i>ανάκακα: άκακα, αδιά</i>	<i>αντέπ: έθιμο, συνήθεια</i>
<i>ανακαλώνω: αναποδογυρίζω</i>	<i>αντζάζω: αδειάζω</i>
<i>ανανοούμαι: συνέρχομαι, ξαναβρίσκω</i>	<i>αντζίζω: αγγίζω</i>
<i>τις αισθήσεις μου</i>	<i>αζάγκωνος: με τα χέρια δεμένα πίσά-γκωνα</i>
<i>αναζάκωλα: ανάποδα, το πίσω μπρος</i>	<i>αζάι: πανέρι από πλεκτά στάχυα</i>
<i>ανάριος: αραιός</i>	<i>άζάφνος: ξαφνικός</i>
<i>ανασκουμπώνομαι: ανασηκώνω τα μα-νίκια ή τα ρούχα: ετοιμάζομαι με προδημία και όρεξη</i>	<i>άζος: άξιος</i>
<i>ανατάζομαι: ανασηκώνομαι</i>	<i>άδρι: βουνό</i>
<i>Ανατολή: Μικρά Ασία</i>	<i>απαδέρνω: ταιαιπωρούμαι, τυραννί-μαι</i>
<i>αναφαδισμένες: ανασταταωμένες</i>	<i>απαίρω: παίρνω</i>
<i>ανέ: αν</i>	<i>Απάνω Μαχαλάς: συνοικία της Σμύρ-νης</i>
<i>ανελέσσω: ξετυλίγω νήμα από το αδρά-χτι και το τυλίγω στο τυλιγάδι</i>	<i>απάου σε: σχετικά με</i>
<i>ανεμένος: μένω, απομένο</i>	<i>απάντα, Λούκα, ται χούροι: αποδώ παν-οι έλλοι, όπου φύγει φύγει</i>
<i>ανέμη: ξύλινο περιστρεφόμενο κυλι-ορικό πλαίσιο στο οποίο τυλίγεται το νήμα που παράγεται από το γνέ-σμο μαλλιού ή μπατακακιού</i>	<i>απανταίνω: συναντώ</i>
<i>ανεμπουμπούλα: αναταραχή, αναστά-τωση</i>	<i>άπαντο: παν, όλη η παρουσία, όλα τα υπόρχοντα</i>
<i>ανέν: αν</i>	<i>απάνω] επάνω: εναντίον: απάνω σε: ε-πάνω σε: μέσα σε: σε: ύστερα από:</i>
<i>ανεπαμένος: ανασταυμένος</i>	<i>απαρχής: από την αρχή</i>
<i>ανεράδα: νεράδα</i>	<i>απατός μου: εγώ ο ίδιος, μόνος μου</i>
<i>ανέρπιστος: ανέλιπτος</i>	

<i>απέ: έπειτα, ύστερα</i>	<i>αποσότη: ύστερα, κατόπι</i>
<i>απέκεια: έπειτα, κατόπι</i>	<i>αποσώνω: αποτελειώνω, ολοκληρώνω</i>
<i>απέκιο: έπειτα, κατόπι</i>	<i>αποτινάζομαι: τινάζομαι, ξετινάζομαι</i>
<i>απερπίζομαι: απελπίζομαι</i>	<i>αποτσιπωμένος: ξετσιπωτος, αδιάντρο-πος</i>
<i>απιδώνω: αφήνω, τοποθετώ</i>	<i>αποτσιτώνω: τεντώνομαι, πεθαίνω</i>
<i>απλάι: επίπεδη ακαλλιέρρηγη έκταση, απλωσιά</i>	<i>απού, άπου (επίρρημα): όπου, που</i>
<i>απ' λόγγτος: αμίλητος</i>	<i>απού (πρόθεση): από</i>
<i>από: από: με: από κάτω σε: κάτω από:</i>	<i>απούντο: ακριβώς</i>
<i>από σιγά σιγά: σιγά σιγά: από τ' έμέ-να: από μένα</i>	<i>απουσταμάρα: κούραση</i>
<i>αποβραδίζ: το βράδυ</i>	<i>αποφάινομαι: φαίνομαι</i>
<i>αποδέλοπος: υπόλοιπος</i>	<i>αποφασύδα: αποφάγια</i>
<i>αποδένω: αμποδένω, δένω με μάγια</i>	<i>αποφασίζω: κάποιον: κρίνω ότι θα πε-θάνει και γι' αυτό εγκυκαταλείπω κά-θε προσπάθεια να τον γιατρέψω</i>
<i>αποδαυμάζω: θαναμίζω</i>	<i>αποχτυπά: χτυπά</i>
<i>αποδέτω: ακουμπώ, τοποθετώ</i>	<i>αποφενός: απομινός, βραδινός</i>
<i>αποκίζω: ξεσιππώνω</i>	<i>απαράν, απαράν (γεν. απαπακού): άλλο-γο, αλογάκι</i>
<i>απόκα: έπειτα, ύστερα</i>	<i>άπαρος: άλογο</i>
<i>αποκει που: από εκεί όπου: από εκεί από όπου: αντί</i>	<i>απηλώ: πηλώ</i>
<i>απόκειας: έπειτα, ύστερα</i>	<i>αράδα: σειρά: γραμμή</i>
<i>αποκεδανανάς: από εκεί ακριβώς</i>	<i>αραδιάζω: ανιστορώ, διηγούμαι: λέω: τηγανώνω κατευθείαν και με αποφα-σιςτικότητα</i>
<i>αποκοτιά: τόλη, θράσος</i>	<i>αραδουμίζω: λιποθυμώ</i>
<i>απόκατος: παράτολμος</i>	<i>αραλίκι: ευκαρία</i>
<i>αποκοτώ: τολμώ</i>	<i>αραμάδα: χαρμάδα</i>
<i>αποκροφιάζω: ξεφεύγω την προσοχή κάποιου</i>	<i>αράπακλος: τεράστιος αράπης</i>
<i>απολάω: αμολάω, αφήνω ελεύθερο</i>	<i>αργά] καθ' αργά: κάθε βράδυ</i>
<i>απολογούμαι: σπαντώ, αποκρίνομαι</i>	<i>αργαλειό: εργαλείο</i>
<i>απολύω: λύνω, αμολάω, αφήνω ελεύ-θερο: απολύει η εκκλησία: σχολάζει, τελειώνει η θεία λειτουργία</i>	<i>αργαστήρι: κατάστημα, μαγαζί</i>
<i>απομένω: μένω, απομένο: περιμένο: κάνω υπομονή: απόμ' κε: έμεινε</i>	<i>αργατινή: βραδιά</i>
<i>απομονή: υπομονή</i>	<i>αργαλές: ναργιλές</i>
<i>απόξ' απόξω: συγκαλυμμένα, έμμεσα</i>	<i>αρθάουτι: ρουθούνι</i>
<i>αποξεκολλάω: τελειώνω το σχολείο</i>	<i>αρίφνητος: αναρίθμητος, αμέτρητος</i>
<i>αποσηγανάω: καταλήγω, απογινομαι</i>	<i>αρκάριος: αρχόριος</i>
<i>αποσπέρας: το βράδυ</i>	<i>αρκάτης: εργατής</i>
<i>αποσταίνω: κουράζομαι</i>	<i>αρκεύω: αρχίζω</i>
<i>αποσταλείσπορας: απεσταλαωμένος</i>	<i>αρκινέω: αρχίζω</i>
	<i>αρκά: αργά, καθυστερώ</i>
	<i>αρκάρι: ντουλάπι</i>

αρματώνω: εφοδιάζω με τα αναγκαία εξαρτήματα
αρμυγέω: συμβουλεύω
αριμία: συμβουλή *κάνω αριμία*: δίνω συμβουλή, συμβουλεύω
αρπάσσω: αρπάζω
αρρωστίζω: αρρωσταίνω
αριζεύκω: αρχίζω
αριτινώνω: αρχινώ, αρχίζω
αρταγάλω: αναφορά
αριφή: αδερόφι
αρφός (πληθ. *αρφούες*): αδερφός
αρχένω: αρχίζω
αρχή *μα κι αρχής*: από την αρχή
ασβέρας: έξυπνος, ξύπνιος
ασκέρη: στρατός, στράτευμα
άσκιατα: χωρίς δυσκολία, χωρίς κόπο
άσπρο: οθωμανικό σημείο νόμισμα
αστοσιά: αφορία καρπών, σιτοδεία
αστοχιά στα λόγια μου: ν' αστοχήσουν τα λόγια μου, να μην εκπληρωθούν
ασφοντόνα: σφεντόνα
άτε: άντε, πήγαινε
ατέντος: έτοιμος, προσεκτικός
ατζάρντος: τολμηρός
άτοπο: από τόπο σε τόπο
ατός: εουτός
α' τός: αετός
ατερνικός: αρσενικός
ατακνίδα: τσουκνίδα
αυ' νός: αυτός
αυτεινός: αυτός, εκείνος
αφ': οπ', οπτό
αφανίζωμαι: εξαφανίζομαι
αφεντάκης: χαϊδευτικό του αφέντης
αφέντης: αφεντικό· άρχοντας· πατέρας
αφεσπέρας: το βράδυ
αφήνω όξω γέλια: βάζω τα γέλια
αφάμι: αφιόνι, νπνωτικό
αφικρούμαι: ακούω
άφουκλα: με μεγάλη ποσότητα
αφροκαμήλα: λυσοάρα καμήλα

βγαίνω: βγαίνω· ξενιτεύομαι· εμφανίζομαι· φτάνω· βγάζω· βγαίνω από τη βουλή κάποιου· έχω διαφορετική γνώμη από κάποιον· *βγαίνω κλέφτης*: γίνομαι ληστής
βγάλλω: βγάζω
βηάνω: βγάζω
βέβηο (επίρρημα): βέβαια, βεβαίως
βεζήρης: ανώτατος οθωμανός κρατικός λειτουργός· πρωθυπουργός
βελάνη: βελανιδιά· από το *βελάνη*: συθέμελα, σύρριζα
βήγ': βγήκε
βη: επιφώνημα χλευασμού
βία: βιασύνη
βιζήρης: βεζήρης (βλ. λ.)
βίνο: κρασί
βίος, βίος (το): περιουσία, πλούτη, αγαθά· θησαυρός· περιστατικό, συμβάν
βκαίνω: βγαίνω
βκαλλω: βγάζω
βλάχος: βοσκός, τσοπάνης
βλαχόσκουτα: βλάχικα ρούχα
βλέπω: βλέπω· προσέχω· φυλάω· βόσκω
βλησίδι: πλήθος
βλόγα: τελετή γάμου, γάμος
βλογή: ευλογία
βοή: κακό, συμφορά
βολά: φορά
βολετό: δυνατό, κατορθωτό
βορτοκόβω: κόβω βόλτες, πηγαίνω έρχομαι
βοσκαρέπν: βοσκόπουλο
βοσκαρούδι: βοσκόπουλο
βουγγητό: βόγγος, μούγκρισμα
βουδών: βοπιδών
βουσιμός: βοή, βουητό
βουκα: μπουκαία· *μα βουκα*: λίγο
βουλά: στάλα, καθόλου
βουλή: γνώμη· συμβουλή· επιθυμία, θέληση· *βγαίνω από τη βουλή κάποιου*: έχω διαφορετική γνώμη από κά-

βουλόμαι: θέλω, επιθυμώ· του *βουλήθη*· κε· σκέφτηκε
βουλώνω μάτι: κλείνω μάτι
βουρλισμένος: τρελός, μανιακός
βουτάα: μάγουλο
βουτσιά: ξύλινο βαρέλι, ξύλινος κάδος
βουτσιώ: πέφτω στο νερό, δίνω βουτσιά
βουτγά (ο ήλιος): δύει
βραδινιά: βραδιά, νύχτα
βραδινό, βραδινόν: σούρουπο
βράζω: βράζω· θερμαίνονται· αγανακτώ
βροήκω: βρω
βροίζα: σικάλη
βρούτσα: βούρτσα
βρουγίζω: γεμίζω με βουητό
βροχιάζω: μουλιάζω, μουσκεύω
βριζάστρα: τροφός, παραμάννα
βρι: δεικτικό/επιφωνηματικό μόριο
γάιμα, γαίμα: αίμα· από *καθάριο γαίμα*: αριστοκρατικής καταγωγής
γάλα γαλήνη: τελείως γαλήνιος
γαλαντόμα: γενναϊόδωρα, σπλόχερα
γάλια: αγάλια· 'πέ γάλια 'πέ γάλια: σιγά σιγά
γαλιφές: γλυκόλογα, καλοπιάσματα
γανιαμένος: ταλαιπωρημένος, κουρασμένος
γάστρα: γλάστρα
γατσούλι: γατάκι
γδεις: δεις
γε: δεικτικό/επιφωνηματικό μόριο
γεδικός: δικός
γεματίζω: γευματίζω
γέμελος: διδυμος
γεμώζω: γεμίζω
γενάτι: γινάτι, πείσμα
γέννημα: δημητριακά
γερά: σίγουρα, βέβαια
γεράκα: θηλυκό γεράκι, γερακίνα
γερακούδι: νεοσσός γερακιού

δεκατοῦρα: είδος αγριοπερίστερου
 δέντρικό: δέντρο
 δερμάτι: δέρμα ζώου, τομάρι
 δερμοζίζω: κοσκιζίζω
 δευτερώνα: επαναλαομβάνω, ξαναλέω
 δεχατέρα: θυγατέρα, κόρη
 δεχτός: είμαι δεχτός· δέχομαι, είμαι πρό-
 θυμος
 δήνω (αόρ. *έδησα*, παθ. αόρ. *δήθην*):
 δένω
 διαίζω: ενεργώ, συμπεριφέρομαι
 διαίη: διάβηκε, πήγε
 διακονιάρης: ζητιάνος
 διαλεγμένος: διαλεχτός, εκλεκτός
 διαλιώ: λύνω, επιλύω
 διαμηνεύω: συμβουλεύω, καθοδηγώ
 διαρτώνω: τακτοποιώ
 διασάκι: απαγόρευση
 δίγγω: δίνω
 διήγημα: διήγηση, αφήγηση, ιστορία
 δικιμάζω: δοκιμάζω
 δίνω] *δίνω αέρα*: παρακινώ, ενθαρρύνω· *δίνω γνώρα/ γνώριμά*: συστήνω-
 μαι, φανερώνω ποιος είμαι· *χαίρε-
 τώ· δίνω δρόμον τ' αλόγου*: το κατευ-
 θύνω και το κάνω να ξεκινήσει· *δίνω
 σκαλιά τ' αλόγου*: πιέζω την κοιλιά
 του με τους αναβολείς (σκάλες) για
 να ξεκινήσει· *δίνω τανε μαδιώ μου*:
 παίρνω των ομματιών μου, φεύγω·
 το *δίνω*: φεύγω γρήγορα
διωρόδνω: τακτοποιώ
διωρίζω: δίνω εντολή, διατάζω· *ορίζω*,
 καθορίζω
διπλό: είδος υφάσματος, καλοπάτι
διασάκι: διπλός σάκος που τοποθετεί-
 ται δεξιά και αριστερά στη ράχη
 υποζυγίου ή εμπρός και πίσω στον
 ώμο ανθρώπου
διασκομεριά: ένας από τους δύο σά-
 κους του διασκιού (βλ. λ.)
διω (βλέπω): δω

γέρνω: γέρνω αγγείο και χύνω νερό
 γεω: κάνω τραπέζι, προσφέρω γεύμα
 γή: ή
 για (αιτιολογικός σύνδεσμος): γιατί,
 επειδή
 για (πρόθεση)] *για τα με*: για μένα· *για
 τ' αυτό*: γι' αυτό· *για τ' ιδώ*: για εδώ
 γιά (μόριο): εμπρός, έλα
 γιαβουκλώ: αναπηρτικά
 γιαγέρνω: επιστρέφω, γυρίζω πίσω
 γιαμά: έπειτα
 γιαμάς: αμέσως, ταυτόχρονα
 γιανίσκα: θεραπευώ· θεραπεύομαι
 γιάντα: γιατί
 γιαπράκι: ντολμαδάκι
 γιαρτώνομαι: τακτοποιώμαι, ευπρεπί-
 ζομαι
 γιασакτής: φρουρός, συνοδός
 γιάτ': γιατί, επειδή
 γινίσκομαι: γίνομαι
 γιόμα: γεύμα, μεσημεριανό φαγητό
 γιούδες, γιούδες: γιοι
 γιούκ' σε: άκουσε
 γιάβηγκε (γιάβηγκ): γυρίζει, επιστρέφει
 γεβεζέλικι: φλυαρία
 γεμεντζής: ναύτης
 γκαφτόνω: διευθύνω
 γκαλάβι: κεφάλι, χοντροκέφαλο
 γκαλεούδια: λιχουδιές, γλυκίσματα
 γκουντουράς: παντοφλάς, κατασκευα-
 στής χαμηλών γυναικείων παπου-
 τσιών (γκουντουρών)
 γκρεμίζω: ρίχνω σε γκρεμό· πέφτω σε
 γκρεμό
 γλέπω: βλέπω, παρατηρώ
 γλίτσκος: γεμάτος γλίτσες, βρόμικος
 γλίτσου: γεμάτη γλίτσες, βρομίαρα
 γλύπτα: γλυτωμός, σωτηρία
 γνέθο: κλώθει, μετατρέπω ίνες μαλ-
 λιού ή μπαμπού σε νήμα περι-
 στρέφοντάς τες με τα δάχτυλα

γνώρα: γνωριμία· *δίνω γνώρα*: συστή-
 νομαι, φανερώνω ποιος είμαι· *χαι-
 ρετώ*
 γνωριμί] *δίνω γνωριμία*: συστήνομαι,
 φανερώνω ποιος είμαι· *χαιρετώ*
 γομάρι: φορτίο, φόρτωμα
 γοργό: γρήγορα· *είναι γοργό*: πλησιάζει,
 κοντεύει
 γορδέλα: κορδέλα, ταινία
 γορλ' υός: όλους
 γούλος: όλος
 Γούρνα: όριμος στις δυτικές ακτές της
 Λέρου
 γραία: γριά
 γραγα, γραγιά: γριά
 γραζα: γριά
 γρικώ: ακούω· *καταλαβαίνω· γρικώ-
 ντανε κλέφτες*: κυκλοφορούσαν λη-
 στές
 γρόσι: οθωμανικό χρυσό ή ασημένιο
 νόμισμα· *γρόσα, γρόσα, γρόσα, γρό-
 σκια*: λεφτά, χρήματα
 γ' ροσόν': γουρούνι
 γρουλιώνα: γουρλιώνω
 γρωνίζω, γρωνίζω: γνωρίζω
 γρωλί: τζάμι· κιάλι
 γυρί: σειρά
 γύφτος: σιδηρουργός, χαλκουργός
 δ' α: δε θα
 δα (επίρρηση): δω, εδώ
 δα: δεικτικό/επιφωνηματικό μόριο
 δανά: εδώ, εδώνά
 δάρτης: μαστίγιο
 δαύτος: αυτός
 διαφρόσσκον: καρπός της δάφνης
 διακαβίλλω: διαβάλλω
 διακαγκάβγκ: παρακάμπτω
 δείζια: μειωτικός χαρακτηρισμός γυ-
 νάικας
 δεκανίσι: μακρύ ραβδί, μπαστούνι
 δέκατα: δεκάτη, φόρος

εν· είναι· εν να· θα· *ίντα* 'ν πόν να = *ίντα*
 εν που εν να· τι πρέπει να, τι να
 εν το γε· να το, ιδού
 ένα· είναι
 έν· είναι
 έννημα· γέννημα, δημοκρατικά
 έντα· ίντα, τι
 έξε· έξι
 εξέν (ξεραινών)· βγήκε
 έξωμου· παρά μόνο
 εξωτική, εξώτ κή· ζωτικιά, νεράδα
 επά· εδώ
 έπανε· είπαν
 έπαρα· πήρα
 έπε· είπε
 επιταυτού· επίτηδες, σκόπημα
 εποχρέφα (ποχρεύω)· τέλειωσα τον
 χορό, έπαφα να χορεύω
 ερδινιάζω· ορδινιάζω, τακτοποιώ
 ερημαρφαμενός· έρημος και ορφανός
 έρκομ'· έρχομαι
 έρκομαι· έρχομαι
 έρος· γέρος
 εσού· εσύ
 εούντυσέν (συντυάνω)· είπε
 ετομά· αυτό ακριβώς
 ετότενες· τότε
 έτρεσεν· έτρεχε
 ετά, έτα· έτσι· τόσο· επαλόης· με αυτό
 τον τρόπο· έτα παλλά· τόσο πολύ
 ετοέ· έτσι
 έτσι· έτσι· όταν· τόσο· έτσι του είπε έτσι·
 όταν του μίλησε έτσι
 ετός· αυτός
 εντού· εκεί
 εντόνος· αυτός
 Εφταπάφθενος Χορός· ο αστερισμός της
 Μεγάλης Άρκτου
 εφταφίτιλος· με εφτά φτίλια
 έφ'χανε· εφύγανε
 έχει (τα)· βιος, παρουσία, πλούτη
 έχω να κάμω· μπορώ να κάνω· ασχο-
 λούμαι, φροντίζω
 έωκα (δίω)· έδωσα
 ζα· ζώα
 ζαβοφέρνω· χαζοφέρνω, είμαι ανόητος
 ζαλοπάτημα· βαρύ βήμα
 ζαμάνι· χρόνος, καιρός, εποχή
 ζαρές· γιαστρειά, λύση
 ζάρω· συνηθίζω
 ζάρφι· υποταγή· κάνω ζάρφι· επιβαλλο-
 μαι, τιθασεύω
 ζαχαρόκακο· κουφέτο
 ζεβζέκης· ιδιότροπος, ανάποδος
 ζελώ· γελώ
 ζερβιός· αριστέρος
 ζεναρίζω· οργώνω
 ζέφκι· διασκεδάση, γλέντι
 ζήτημα· αίτημα, απαίτηση· ερώτημα,
 πρόβλημα
 ζιαφέτι, ζιαφέτιν (πληθ. ζιαφέδκια)· γλε-
 ντι με φαγοπότι
 ζιβάνια, ζιβανία· κυπριακό κρασί από
 τσίπουρα
 ζίνωμα· γίνωμα
 ζιω· ζώ
 ζο· ζώο
 ζουλάπι· άγριο ζώο, αγρίμι
 ζούλια· ζήλια
 ζουγάρι· ζωνάρι, φαρδιά λωρίδα από
 ύφασμα που τυλίγεται γύρω από τη
 μέση και συγκρατεί τα ρούχα
 ζωνάνας· ένωσαν, αισθάνονταν
 ήδωξέν του· του φάνηκε καλό
 ήδωκα (δίνω)· έδωσα
 ήζτε (ζιω)· ζούσε
 ήζίντσε (ζίνωμα)· εγίνηκε, έγινε
 ήθάρρου· θαρρούσα, νόμιζα
 ήθε (= ήθελε) να + υποτακτική ή απα-
 ρέμφατο αορίστου· θα + παρατα-
 τικός
 ήθεκε (θέτω)· τοποθέτησε

ήθελα + υποτακτική ή απαρέμφατο
 αορίστου· θα + παρατατικός
 ήλαχε· έτυχε· συνάντησε
 ήλιος [βιάζω από τον ήλιο· σκοτώνω
 ήμελε· έμελε· δεν του ήμελε πλια τέσσαρα·
 δεν τον ένοιαζε καθόλου, δεν έδινε
 δεκάρα
 ήμπε· μπηκε
 ήμπορώ· μπορώ
 ήνοιε (ανοίω)· άνοιγε
 ήπταν· ήταν
 ήρηρισούτανε (νηρηισύμα)· πρόσεχε· δι-
 σταζε
 ήπατα· δυνάμεις, κουράγιο
 ήπνιήτσες· πνιγηκές
 ήρκετο· ερχόταν
 ήρκεψε (αρκεύω)· άρχισε
 ήρκοντο· έρχονταν
 ήρτσίνηζε (αρτσίνω)· άρχισε
 ήρχα· ήρθα
 ήρτσίνησε (ρτσίνω)· κίνησε, ξεκίνησε
 ήφασε· έφαγε
 ήφτσαιράζανε (φτσαιρώνω)· άδειασαν
 ήφω'· έφυγε
 ήχαντήκανε· χάθηκαν, εξαφανίστηκαν
 ήρχλιάκα (χοχλιάω)· κόχλαζε
 θαμάζωμαι· απορώ
 θανάτου μαχαρί· μεγάλη στενοχώρια
 θαρπάωμαι· ευχαριστιέμαι
 θε (= ήθελε) να + υποτακτική ή απα-
 ρέμφατο αορίστου· θα + παρατα-
 τικός
 θέκες (θέτω)· τοποθετήσεις
 θελα (= ήθελα) + υποτακτική ή απα-
 ρέμφατο αορίστου· θα + παρατα-
 τικός
 θελιτς· θέλεις
 δεν, θένε· θέλουν
 θέτω· τοποθετώ· πλαγιάζω για να κοι-
 μηθώ
 θηλοκοιάι· κοριτσάκι

καθέ: κάθε
καίγομαι, καίωμα: καίγομαι· βρισκομαι σε εξαιρετικά δύσκολη θέση· φου- ντών από θυμό, κορώνω
καλίζω: συμφωνώ
καίμα/καίμη: οδυμανός έπαρχος, υπο- διοικητής
κακάρι: χάλκινη χίτρα, καζάνι
κακάριαπος: άσχημος αράπηγ
κακοδιατεμένος: κακότροπος, κακοή- θης
κακοδέλω: δέλω το κακό κάποιου
κακοντυτισμένος: που δεν έχει κοιμηθεί καλά το προηγούμενο βράδυ
κακουντυίγει: κάνει κακοκαρία
κακοτυχίζω: αποκαλώ κάποιον κακό- τυχο
καλαμίδα: μακρύ καλάμι
καλέστρια: γυναίκα που προσκαλεί
καλκαμπανιά: ψευτιά, απατεωνιά
κάλλια: καλύτερα
καλντριμί: λιθόστρωτος δρόμος
καλό, καλόν (επίρρημα): καλά, εντάξει
καλογερνώ: γεννώ ευτυχημένα
καλοκαρδίζω: χαίρομαι
καλόμοιρος: καλότυχος
καλονιά: φυτό από το οποίο φτιάχνου- νται σκούπες
καλονυχτώνει: νυχτώνει εντελώς
καλοπαστρέλω: καθαρίζω καλά
καλοπλεγμένη: παστρική, πόρνη
καλός] ο καλός λόγος: το «Χριστός ανέ- στη»· οι καλοί: οι αριστοκράτες, οι ευγενείς
καλόγω: περιποιοίμαι, φροντίζω
καμοροφρίδι: φρύδι που έχει ασιδωτή γραμμή
καμένος: καπμένος, δόλιος· θλιμμένος
καμός: καπμός
κάμποσε μήνες: κάμποσους μήνες
καμποσινό (απτ. *καμποσινού*): κά- μπσοσι, ορκετοί

καταλαμάνω: ησυχάζω, κοπάζω
καταλαγιάς: κατά τύχη, τυχαία
κατάμονος: ολόιδιος, σκέτος
καταπάνω: εναντίον
καταπεινώ: μεταπειθώ
καταπόδι] *παίρω*/πέφτω το *καταπόδι* κά- ποιου: τον ακολουθώ από κοντά
καταπόνηση: υπεροχή· τη *καταπόνηση* του ήτανε· ήταν δυνατότερός του
καταπανώ: νικώ
καταπαός: όπως
κατασίζω: ξεσχίζω
κατάσταση: περιουσία
καταχρησώμαι: καταχαιροίμαι
καταχολώ: καταστανεχωριέμαι
κατελώς: λιώνω, φθείρω
κατέχω: ξέρω, γνωρίζω
κατούνα: σταβλος
κάτσα: κυνήγι
κατσόδρος: κυνήγος
κατσή: κακή, κακιά
κατσίβαρας: θρόσιμα, ο ήχος που κά- νουν ξερά κλαδιά (κάτσιαρα)
κατσίβαρα: κατσίβαρας (βλ. λ.)
κατσίβριζω: ξεφηνώ, δραπατετώ
κατσή σου: κακή τύχη σου, αζιμονό σου
κάτω] από κάτω σε· κάτω από
καύκος: εραστής, αγαπητικός
καφρός: καπμένος, δόλιος
καφούλης: καπμένος, δόλιος
κειड़े: έπειτα, πέρα
κειοσάς: εκείνος
κελέρι: κελάρι, αποθήκη τροφίμων
κεμέρι: δερμάτινο πουγκί
κεντώ: κεντώ· κεντρίζω
κερανομάτερο: μαδέρι της στέγης (κε- ράνης)
κερντίζω (αορ. *κερντεψά*): κερδίζω
κεφαλή] με την *κεφαλή* μου: με κίνδυνο να αποκεφαλιστώ, με κίνδυνο της ζωής μου
κι εκείνο: αλλά

κιαεί, *κιανεί*: κανείς
κίντσι: κίνησε
κκελλέ: κεφάλι
κκελοδίν: νεφρός κασιδιάρης, φάλια- κρούλης (που φοράει ως περούκα ένα κομμάτι προβιάς)
κλαιώ τ' μέρα μου: κλαίω τη μοίρα μου
κλαουρίζω: κλαψουρίζω
κλαφφωνή: κλαφίβρική φωνή, κλα- ψούρισμα

κλει: κλείνει
κλέφτης: κλέφτης· ληστής
κλέφτικο: πειρατικό
κλεφτίνα: κλέφτρα
κλεψίμο: προϊόν πειρατείας
κλήρα: παιδιά, απόγονοι
κ'λοράτσι: κουλουράκι
κλώδα: γνέθω, μετατρέπω ίνες μαλ- λιού ή μπωπλακίου σε νήμα περι- στρέφοντάς τες με τα δάχτυλα
κλωσού: κλώσα
κ'ντά: σκουντώ, σπρώχνω
κόβω, κόβωγ: κόβω· σκοτώνω με ξίφος, αποκεφαλίζω· φεύγω τρέχοντας· ταξιδεύω· *κόβωγκεμίλια πρώμα*: ταξι- δεύει με ευνοϊκό άνεμο· *κόβω τα λό- για*: σταματώ τα λόγια· *κόβω το αίμα μου*: κόβεται το αίμα μου, τρομάζω· βλ. και *κόφτω*
κομονέρνω: κοροϊδεύω, περιπαίζω
κοκαλίζω: τρώω φτωχικά
κόκοτος: κόκορος
κολά: τρόπος, ευκολία
κολλάω: χτυπώ, βραράω
κολόρε, *κολόρο*: χρώμα
κομματόπλο: κομμιστάκι
κοσέω: καταλύω κάπου προσωρινά, φιλοξενούμαι, μένω
κόσιμα: εικόνησιμα, εικόνα
κοστά: κοντά· ύστερα· *κοστέω κοντά*: πλησιάζω· *στρώνω από κοντά*: στρώ- νω στο κυνήγι, κυνηγώ

κοντακιά: χτύπημα με κοντάκι ή δόρυ
κοντακιανός: κοντινός
κοντάρω: εξίστορώ, αφηγούμαι
κοντεύω κοντά: πλησιάζω
κοντζάμαι: τόσο μεγάλος, τεράστιος
κόντο: λογαριασμός
κοντοσύλλαβα: κοντολογιές, με λίγα λόγια
κοπάνα: μεγάλος κόπανος, ξύλο με το οποίο χτυπούν τα ρούχα στην πλύση για να καθαριστούν
κοπανιά: χτύπημα· *μιαν κοπανιά*: μια στιγμή
κοπανίζω αέρα: ματαιοπονώ, χάνω τον καιρό μου
κοπέλλιν: νεαρός
κοπελούδα: κοπέλα· κοριτσάκι
κοπίδι: σουγιάς
κόπριο: περιττώμα ζώου
κορδαρινίζομαι: τεντώνομαι, κορδώνομαι, καμαριώνω
κορδίζομαι: τεντώνομαι, κορδώνομαι
κόρη: θυγατέρα, κοπέλα
κοριόζικος: παράδοξος, περιεργός
κοτζάμ, κοτζάμιον: τόσο μεγάλος, τεράστιος
κότσα: αντοχή· *βαστούν τα κότσα μου*: αντέχω, μπορώ
κοτώ: τολμώ
κουζουλαίνομαι: τρελαίνομαι
κουζουλός: ανόητος, τρελός
κουκαλιζώ: τρώω ξερά άβραστα κουκιά
κούλας: αγροικία, αγροτικό σπίτι
κουλούκι: κουτάβι, σκυλάκι
κουμανταρίζω: διατάζω, προστάζω
κουμασάκι: κλουβί για κότες
κουμπάνες: προμηθειές σε τρόφιμα
κουντλά: γραφίδα, πένα για γράψιμο
κουντώ: σκουντώ, σπρώχνω
κούπα] *κάνω κούπα από την πάστρα*: *λαέν*: στάμινα
Λάζος: σουγιάς

λαρνάς: αυτός που κατασκευάζει στάμνες (λατήνια)
λαρνάτσι: σταμνάκι
λαρνί: στάμινα
λάθος μου: *πεςε*: ήταν λάθος μου
λακόνι: είδος σαούρας (που εσφαλμένα θεωρείται δηλητηριώδες)
λαλιώ, λαλιώ: λέω διαλαλώ· *κράζω, κρασιδά*
λάιμα, λάιμα: γυναικόμορφο ανθρωποφάγο στοιχείο, δράκαινα
λάιμω: ξεκινώ· πηγαίνω, προχωρώ· *λάιμινα*: άντε, πήγαμε, κουνήσου
λαμπόρδα: φαντασμένη, ξυπασμένη
λαμποστράφι: λάιμω και αστράφτω, λαμποκοπώ
λαμπρατζιά: λαμπρή φωτιά
λαός: λαγός
λαφζακιά: φλυαρία, σαχλαμάρα
λαχάινω: συναντώ· *λαχάινει*: συμβαίνει, τυχαίνει
λάχανα: εδώδιμα αγριόχορτα
λαχούρι: είδος λεπτού χρυσοκέντητου μάλλινου ή μεταξωτού υφάσματος
λαί: λύνει
λειτουρηιά: άρτος για τη θεία ευχαριστία, πρόσφορο
λελούδι, λέλούδο: λουλούδι
λέπω: βλέπω· *λέπς*: βλέπεις
Λημισνούμαι: σπλαχνίζομαι
λιάκι: λιγάκι
λιακό: λιακωτό, ηλιόλουστος εξώστης ή ταράτσα
λιανόμπρικο: λεπτό μεταλλικό κανάτι ή = *λεγενομπρικο*, λεκάνη και κανάτι για το πλύσιμο των χεριών
λίγο] *πέ λίγο*: *πέ λίγο*: λίγο λίγο
ληγωμένος: λιπόθυμος
λίμνα: λεγένη, λεκάνη του νιπτήρα
λίπεω: βλέπω
λιμένω: περιμένω
λίμνα: λίμνη

<i>μάισσα</i> : μάγισσα	<i>ματαζήγωνα</i> : ξαναπλησιάζω
<i>μακελιό</i> : σφάγείο, κρεοπωλείο	<i>ματασηκόνωμα</i> : ξανασηκώνωμα
<i>μάκενα</i> : πονηριά, τέχνασμα	<i>μάτι</i>] δεν τον πιάνει το μάτι μου: δε μου γεμίζει το μάτι· <i>δίνω τανε μαθώ μου</i> : παίρνω των ομματιών μου, φεύγω
<i>Μάκρη</i> : παράλια πόλη της Μικράς Ασίας απέναντι από τη Ρόδο	<i>μαύρος</i> : καπνένος, δύστηνος, δόλιος· θλιβερός· άλογο (όχι υποχρεωτικά μαύρο)
<i>μάκρηγια</i> : μακριά	<i>μαχαλάς</i> : γειτονιά, συνοικία
<i>μαλαγάνης</i> : άνθρωπος που χρησιμοποιεί το σκοπό του, γαλιθήης	<i>μαχαμούρικος</i> : μαχημουργίδικος, αγουροξυπνημένος
<i>μαλαγανιές</i> : κολακίες, γλυκόλογα, καλοπιάσματα	<i>μ'δέ</i> : μηδέ, μήτε
<i>μαλαή</i> : χνάρια, πατημασιές	<i>μέ ... μέ</i> : μήτε ... μήτε
<i>μάλαμα</i> : χρυσάφι	<i>μεδ', μεδέ</i> : μηδέ, μήτε
<i>μαλαματένιος</i> : χρυσός, χρυσαφένιος	<i>μέλει</i>] δεν του ήμειλε πλάι τέσσερα: δεν τον ένοιωζε καθόλου, δεν έδινε δέκα
<i>μάλα</i> : τρίχα	<i>μεληκόνι</i> : μυρμήγκι
<i>μαμμού</i> : γιαγιά	<i>μελκώ</i> : χτυπώ το λινάρι επάνω σε ειδικό εργαλείο (μέλκα) για να καθαρίσει
<i>μανά</i> : μάννα	<i>μεν</i> : μην
<i>μανίζω</i> : μανιάζω, θυμώνω, οργίζομαι	<i>μενούτο</i> : λεπτό της ώρας
<i>μανιώνωμα</i> , <i>μανιώνωμα</i> : μανιάζω, θυμώνω, οργίζομαι	<i>μέρα</i> : μοίρα (μόνο στη φράση <i>κλαίει τ' μέρα της</i>)
<i>μαντιλά</i> : όσο χωράει ένα μαντίλι	<i>μερίν</i> : μπρός, μπούτι
<i>μάντρα</i> : περιφραγμένος ανοιχτός χώρος όπου σταβλίζονται ζώα, μαντρί	<i>μεροδύλι</i> : μεροκάματο
<i>μαντρίζω</i> : κλείνω, περιορίζω σε κλειστό χώρο	<i>μερωμός</i> : ημέρωμα, γαλήνεμα
<i>μαζελαριά</i> : μακρύ προσκέφαλο· <i>στη μαζελαριά του</i> : προς το μέρος που ήταν το προσκέφαλό του	<i>μερώνω</i> : κάνω ήρεμο, πράο· αποκοιμίζω
<i>μαός</i> (ο): πλήθος	<i>μες στο νου μου</i> : με τον νου μου, από μέσα μου
<i>μαρέντα</i> : πρωινό, πρόγευμα	<i>μεσάτος</i> : μισογεμάτος
<i>μαριολιμένος</i> : μαριόλης, κατεργάρης, πονηρούλης	<i>μεσημέρι</i> : μεσημβρινό γεύμα
<i>μαριολιά</i> : κατεργαριά, πονηριά	<i>μεσακός</i> : μεσαίος
<i>μασκαρεύω</i> : κοροιδεύω	<i>μεσιός</i> : μεσαίος
<i>μαστέλο</i> : χαμηλός ξύλινος κάδος· <i>αντίο</i>	<i>μέσο</i> (επίρρημα): μέσα
<i>μαστέλο</i> : αντίο ζωή	<i>μεταγυρνίζω</i> : ξαναγυρνίζω
<i>μαστραπαδάκι</i> : μεταλλικό κυπελλάκι	<i>μεταλλιά</i> : οδωμανικό χάλκινο νόμισμα
<i>μαστραπάς</i> : μεταλλικό κύπελλο	<i>μεταμορφίζομαι</i> : μεταμορφώνομαι
<i>μάστρος</i> : μάστορας	<i>μετάνοια</i> : υπόκλιση σε ένδειξη σεβασμού
<i>ματά</i> : μετά, ύστερα	

<i>μεταξύ</i>] σε κείνο το μεταξύ: στο μεταξύ, ωστόσο	<i>μη ... μηδέ</i> : μήτε ... μήτε
<i>μη ... μηδέ</i> : μήτε ... μήτε	<i>μήμα</i> : μην πάει, μπας, μήπως
<i>μήμα</i> : μην πάει, μπας, μήπως	<i>μηνώ</i> : στέλνω πληροφορία ή παραγγελιά, ειδοσιώ
<i>μηνώ</i> : στέλνω πληροφορία ή παραγγελιά, ειδοσιώ	<i>μία δύο</i> : μια και δυο, αμέσως
<i>μία δύο</i> : μια και δυο, αμέσως	<i>μιαλιάνος</i> : μεγάλος, σπουδαίος, άρχοντας
<i>μιαλιάνος</i> : μεγάλος, σπουδαίος, άρχοντας	<i>μιάλος</i> : μεγάλος
<i>μιάλος</i> : μεγάλος	<i>μιανού</i> : ενός
<i>μιανού</i> : ενός	<i>μιλιώνια</i> : εκατομμύρια, άπειρα
<i>μιλιώνια</i> : εκατομμύρια, άπειρα	<i>μινούτο</i> : λεπτό της ώρας
<i>μινούτο</i> : λεπτό της ώρας	<i>μιτσός</i> , <i>-πάιά</i> , <i>-τσόν</i> : μικρός, -ή, -ό
<i>μιτσός</i> , <i>-πάιά</i> , <i>-τσόν</i> : μικρός, -ή, -ό	<i>μνήκω</i> : μένω, απομένω
<i>μνήκω</i> : μένω, απομένω	<i>μόδι</i> (πληθ. <i>μόδικια</i>): μέτρο χωρητικότητας στερεών
<i>μόδι</i> (πληθ. <i>μόδικια</i>): μέτρο χωρητικότητας στερεών	<i>μορατά</i> : ορίζω τη μοίρα νεογέννητου μορολογιά, <i>μοριολογιά</i> , <i>μοριολογούμαι</i> : θρηνώ, οδύρομαι
<i>μορατά</i> : ορίζω τη μοίρα νεογέννητου μορολογιά, <i>μοριολογιά</i> , <i>μοριολογούμαι</i> : θρηνώ, οδύρομαι	<i>μολλά</i> : αφήνω ελεύθερο
<i>μολλά</i> : αφήνω ελεύθερο	<i>μόβολο</i> : μαϊμού
<i>μόβολο</i> : μαϊμού	<i>μόπιλο</i> : έπιπλο
<i>μόπιλο</i> : έπιπλο	<i>μόναν</i> = <i>μου έναν</i>
<i>μόναν</i> = <i>μου έναν</i>	<i>μόνε</i> : μόνο· αλλά· μόλις
<i>μόνε</i> : μόνο· αλλά· μόλις	<i>μονέδα</i> : νόμισμα
<i>μονέδα</i> : νόμισμα	<i>μονιά</i> : λεφτά, χρήματα
<i>μονιά</i> : λεφτά, χρήματα	<i>μόνος</i> : μόνος, μοναχός
<i>μόνος</i> : μόνος, μοναχός	<i>μόνον</i> : μόνο· αλλά· <i>μόνον</i> 'π'όσα· παρά· μόνο
<i>μόνον</i> : μόνο· αλλά· <i>μόνον</i> 'π'όσα· παρά· μόνο	<i>μος</i> : μόλις
<i>μος</i> : μόλις	<i>μοσκοπεριγμένος</i> : ευωδιαστός, μυρωδάτος
<i>μοσκοπεριγμένος</i> : ευωδιαστός, μυρωδάτος	<i>μόστρα</i> : δείγμα· βιτρίνα
<i>μόστρα</i> : δείγμα· βιτρίνα	<i>μοσχαναθρεμμένος</i> : αναθρεμμένος με μεγάλη φροντίδα και πολλές περιποιήσεις
<i>μοσχαναθρεμμένος</i> : αναθρεμμένος με μεγάλη φροντίδα και πολλές περιποιήσεις	<i>μοσκαρκατά</i> : μουσκαριά, μουσκαρητό
<i>μοσκαρκατά</i> : μουσκαριά, μουσκαρητό	<i>μούδα</i> : αλλαξιά
<i>μούδα</i> : αλλαξιά	<i>μούδέ</i> : ουδέ, ούτε
<i>μούδέ</i> : ουδέ, ούτε	<i>μούζινές</i> : συχαρίκια, αναγγελία ευχάριστου γεγονότος και το φλωδώ-

μπήκ' = μπήκει: μπει
 μπιζερτζίω: βραριέμαι, μπουχτζίζω
 μπιλίνες: πλασστή λέξη
 μπρο σου και μπρο μου: μία σου και μία μου, γινάτι στο γινάτι
 μπιστεμένος: έμπιστος, πιστός
 μπιστικός: έμπιστος, πιστός
 μπιτζίω: τελειώνω
 μπλαγκιανές: πλυσταριό πιάτων, νεροχύτης
 μπλέκομαι: συμπλέκομαι
 μπουδίζω: εμποδίζω
 μπότη: υπνωτικό που πίνεται διαλυμένο σε ποτό
 μπότσα: μεγάλη μπουκάλα
 μπουσονάκι: μπουκαλάκι
 μπουκουριά: μπουκιά
 μπουμπουλωμένος: με το κεφάλι καλυμένο με πέπλο ή μαγτίλα
 μπουναράκι: μικρή πηγή
 μπουρμάδα: κοτσίδα, πλεξίδα
 μπουρουσίω: μπουρσίω, ξαφνική θύελλα
 μπράβο: εύγε· ναι, βέβαια
 μπριλάντι: διαμάντι
 μπροβόλλω: προβόλλω
 μπροβέλλω: προβόλλω
 μπρο'παντώ: προ'παντώ, υποδέχομαι
 μ'πός: μήπως
 μνηστήρι: όργανο (φούντα από αλογότριχες με λαβή, ή βεντάλια) με το οποίο διώχνει κανείς τις μύγες
 'ν = εν: είναι
 'ν: την
 'ν': είναι
 ναι και ναι: σώνει και καλά, οπωσδήποτε
 νάκων: λίγο
 νάμι: όνομα, φήμη
 νάνα: νόνα, γιαγιά
 νανναρίζω: νανουρίζω
 'νεβαίνω: ανεβαίνω· 'νέβ'κε: ανέβηκε

ειδήσεις
 ντελόγο: αμέσως
 ντεσκεδάκι: μικρό κύπελλο από λευκόσιδηρο
 ντεσκεδέσιος: από λευκοσίδηρο
 ντεσκεές: θεόφτωχος
 ντένομαι: ντύνομαι
 ντζαλασιός: διακαλισμός, δημόσια ακοκίνωση
 ντζατάζω: διατάζω
 ντζηπό: ζητώ
 ντζό: δυο
 ντζιμόνω: ζυμώνω
 ντζώ: ζω
 'ντριούμαι: προσέχω· διατάζω
 'ντλοκοπό: λοιποκοπό
 ντισπέτο: προσβολή
 ντορού: ίσω, κατευθείαν
 ντορβός: τορβός, τρίχινος ή πάνινος ορθογώνιος σάκος, ταγάρι
 ντόρος: σαματάς, πολλός θόρυβος
 ντουμπάκι: τουμπάκιο
 ντούμπλα: χρυσό νόμισμα, είδος φλουριού
 ντουρούκι: γωνιά του δρόμου
 ντουχουντζίω: σκέφτομαι
 ντράβαλα: φασουρίες, μπλεξίματα
 ντοη (αντωνυμία): της
 ντος (αντωνυμία): τους
 νόπτος: ύπνος
 νυθιάζει: νυχτώνει, σκοτεινιάζει
 νυθιάζομαι: νυχτώνομαι, με βρίσκει η νύχτα
 νυχτερεύει: νυχτώνει, σκοτεινιάζει
 νυχτοπαρωπίτης, νυχτοπαρωπος: καλικάντζαρος (επειδή κυκλοφορεί τη νύχτα)
 ντζαρος (επειδή κυκλοφορεί τη νύχτα)
 νω μ': δω μου, δώσε μου
 νόμος: ώμος
 ζά: εξουσία· ζά σου: είσαι ελεύθερος, δικαίωμά σου

ζεσπέμαι, ζεσπιόμαι (αόρ. ζεσπίασθαι): ολούτερο: τελικά, στο τέλος
 ζεφνιάζομαι: τρομάζω· ξυπνώ
 ζεσπερεύει: ξασπερώνει, απομακρύνεται τα σύννεφα και φαίνονται τα άστρα
 ζεστορινίζω: εξιστορώ, αφηγούμαι
 ζεσπερίζομαι: δίνω σημασία
 ζεσχώ: ξεσχίζω
 ζετελεύω: τελειώνω
 ζεφάνομαι: φαίνομαι, εμφανίζομαι
 ζεπάζομαι: εκπλήρσομαι, ξαφνιάζομαι
 ζεπουλλιάζω: επωάζω, κλωσώ
 ζ'χόρτατος: γαστρός
 ζεμάι: ξύνω το κεφάλι μου από αμηχανία
 ζυλενάτι: υποκοριστικό του ζύλενο
 ζύλενο: πέδιλο με ξύλινη σόλα, τσόκαρο
 ζυλίτικο: ξύλινο
 ζυσούμαι: ξύνω το κεφάλι μου από αμηχανία
 ζυνιά
 ζυνητός: ξύπνιος, που δεν κοιμάται· ξύπνιος, ευφυής
 ζυπνός: ξύπνιος, που δεν κοιμάται· ζυπητή: ζυπηκιά, νεράδα
 Ζυβραίος (πληθ. Ζυβραίοι, Ζυβριγοί): Εβραίος
 βραίοις
 όρεσκε: όχι
 όροις: όποιος
 οζό: ζώο
 όι: όχι
 οίδε: ξέρει, γνωρίζει
 οκκά: οκά (μονάδα βάρους)
 ολιά: γουλιά: μια ολιά: μια στάλα, λιγάκι
 ολίγ' ολίγα: πολύ λίγα, ελάχιστα
 ολίβαρη: πριν απ' όλα, αρχή αρχή
 ολόσκια: ολόσκια
 ολοκονιά: κοντολογίς, με λίγα λόγια
 ολόμικρος: πιο μικρός από όλους
 ολόπολε: πιο πολύ από όλους

παίρνω: παίρνω· παίρνω δρόμο, ξεκινώ· πηγαινών· παίρνω την άνεσή μου· αναπαύομαι
 παλαμάρι: χοντρό σχοινί με το οποίο προσδένεται η πρύμνη στη στεριά
 παλιοζαμάνι: παλιός καιρός, παλιά εποχή
 παλιοκοιλόκο: παλιοκοιτάφι
 'παλλαγαζόμαι: δοκιμάζω
 πάνα (πασίνο): πάνε, παν
 παναθύρι: παραθύρι
 παν] είμαι έτοιμος στα πανιά: είμαι έτοιμος να αποπλεύσω· πέφτω στα μαύρα πανιά: καταστανεχωριέμαι· σηκώνομαι στα πανιά: αποπλεύω
 πανίζω: καθαρίζω το δάπεδο πυρακτωμένου φούρνου με πάνα (πανί τυλιγμένο στην άκρη κονταριού)
 παντάσωνι: παντελώς, τελείως
 πάντη (το): πάντα, όλα
 'παντώ: συναντώ
 πάνω: πηγαινών, πάω
 πάνω: επάνω· εναντίον προς
 πανοπανωτό: απανωτό, πολλές φορές
 'παζάφηνος: ξαφνικά
 παζές: μπαζές, ανθόκηπος
 παζισιν: μπαζισί, φιλοδώρημα, δώρο
 παπάρα: ψομί βουτηγμένο σε νερό, γάλα ή σουπα
 πάπα[] ηθάρρεινε πως βιάστηκε τον πάπα
 'πό τα γένη: νόμιζε (εσφαλμένα) πως είχε αποδειχθεί ιδιαίτερα εξυπνος
 πάππος: γέρος
 παρά φύση: υπερβολικά
 παραβλέπω: βλέπω κρυφά, κατασκοπεύω
 παραγιάς: νεαρός υπηρέτης
 παραβάς: κατασκευαστής νομισμάτων
 παραδέχομαι: δέχομαι, συμφωνώ
 παραδίκαια: τσάμπια, άδικα
 παρακαθίζω: παραμονεύω, κρυφοκοιτάζω
 παράκοι: κρυφοκοιτάζω
 παρακάδομαι: παραμονεύω, κρυφοκοιτάζω
 παρακονιά: κοντά
 παρακόρη: νεαρή υπηρέτρια
 παραλιάι: ηλιόλουστο μέρος
 παραλούσι: ανήθικη πράξη, ακολασία
 παραμιά: παροιμία
 παραμιάλος: πολύ μεγάλος
 παραμόρφος: πανέμορφος
 παραπουρώ: παραπατώ
 παραπόλυς: πάρα πολλές
 παράς: οθωμανικό αστημένο νόμισμα
 παράδες: χρήματα· δεν κάνει παράδες: δεν αξίζει τίποτε
 παρατήρα: πρόσεξε
 παραφήνω: αφήνω εντολή
 παραχόρεση: άδεια, χάρη
 πάρεμον: τουλάχιστον
 πάρεξ: παρά
 παρηράτοι: παρηγοριόταν
 παρί: αλλά, όμως
 παρκόνιν: μπαλκόνι
 παρπατώ: περπατώ
 παρησιάζομαι: παρουσιάζομαι με τόλη, εμφανίζομαι
 παρτσάδι: κομματάκι
 πάσ': πάνω, επάνω
 πάσα: κάθε
 πάσιν: πάνε
 πασίνο: πηγαινών· πάνε, παν
 πασκίζω: προσπαθώ
 πάσο: βράδισμα
 πασόρα: ξηποασμένη
 πασουλάτι: ξυλοράκι
 πασοούλι: ξύλο, θαμνόξυλο
 πασοουκαούτης: παλουκοκούτης
 παστός: γαμήλια τελετή, γάμος
 πάστρα: καθαριότητα· κάνω κάτι καλώ· πα από την πάστρα: το κάνω πεντακάθαρο· κάνω κάτι πάστρα: το ξεπαστρέω, το τρίω· όλο παστρεύω: καθαρίζω· πλένω

<i>πασχαλιά</i> : λαμπρή γιορτή	κάνει τη φυλιά του σε βράχια
<i>πατρινή</i> : θόρυβος, φασαρία	<i>πέσα</i> , <i>πετάιά</i> : δέρμα, προβιά
<i>πατρώ</i> : υποφέρω, πάσχω	<i>πέτω</i> : πέφτω
<i>πάτσος</i> : μπιάτσος, χαστούκι	<i>πέυσι</i> : χαλί
<i>πατώ</i> : περπατώ, διαβαίνω: κυριεύω	<i>πέφτω</i> : πέφτω, σοριάζομαι: ξεπλώνω: αρρωσταίνω και μένω στο κρεβάτι
<i>πε</i> : πες	<i>προσπέφτω</i> : υποχωρώ: προσπαθώ
<i>'πέ</i> : από με: <i>'πέ γάλα</i> : σιγά	με κάθε τρόπο: ορμά: <i>πέφτει το παιδί</i> : γεννιέται: <i>πέφτω σε παντρείες</i> : τυχαίνει να μιλήσω για παντρείες: <i>πέφτω στα μαύρα πανιά</i> : καταστενοχωριέμαι: <i>πέφτω το καταπόδι κάποιου</i> : τον ακολουθώ από πίσω
<i>'πεκομισμό</i> : κοιμάμαι	<i>πηνάνω</i> : πηνάνω: <i>επήεν η νύχτα</i> : νύχτωσε
<i>πελεμιά</i> : πολεμώ: προσπαθώ	<i>πηνάνω]</i> <i>κα ας πάει</i> : κι ας συμβεί ό,τι θέλει: (η πόρτα) <i>πήνε μέσα</i> : άνοιξε βίαια προς τα μέσα
<i>'πέλ'ε</i> (απόλων): αμόλησε, άφησε	<i>'πηρε</i> = <i>έπηρε/ήπηρε</i> : πήρε
<i>πελλανίσκω</i> : τρελαίνομαι: <i>πελλάνει</i> : τρελαθεί	<i>πιαθιά</i> : πιάτων
<i>πελλετώ</i> : βλέπω, παρατηρώ: ψάχνω	<i>πιάκι</i> : παιδάκι
προσεκτικά	<i>πιάνω</i> : πιάνω: παίρνω, κρατώ: προσλαμβάνω: <i>πιάνω στράταν</i> : παίρνω δρόμο, ξεκινώ
<i>'πέμ'νε</i> : απόμεινε	<i>πιάνω</i> : συμπλέκομαι, τσακωνομαι
<i>πεμπάτος</i> : σταλμένος	<i>πιάνω]</i> <i>δεν τον πιάνει το μάτι μου</i> : δε μου γεμίζει το μάτι: <i>πιάνω δρόμο</i> : παίρνω δρόμο, ξεκινώ: <i>πιάνω λόγο</i> : απαντώ
<i>'πενε</i> = <i>έπενε</i> : είπε	<i>πίκα</i> : πείσμα, μνησικακία
<i>πεντάγνωμος</i> : που αλλάζει συνέχεια τη γνώμη του = που έχει πολύ ασταδή καιρό	<i>πικαριστός</i> : εξοργιστικός, ερεθιστικός
<i>πεντένι</i> : επάλληξις	<i>πινάκι</i> : πιάτο
<i>πεντίζω</i> : μου αρέσει (πρβ. <i>μπεγεντίζω</i>) ;	<i>πιον</i> , <i>πιόνε</i> : πια, πλέον
<i>περβατώ</i> : περπατώ	<i>πιπίτι</i> : περιστεράκι, πιτσουόι
<i>περβολάρης</i> : κηπουρός	<i>πισκέσι</i> : πεσκέσι, δώρο
<i>περβόλι</i> , <i>περβόλι</i> : κήπος	<i>πιστός</i> : πιστικός, μισθωτός βροσός
<i>'περε</i> = <i>έπερε/ήπερε</i> : πήρε	<i>πίστα</i> : πίσω, πέρα, αντίπερα
<i>'περέτρα</i> : υπηρέτρια	«Πιστεύκουε» (αιτιατ. πληθ.): το σύμβολο της πίστωσης: <i>σε τρεις τέσσερις</i>
<i>περ</i> : παρά, αλλά	«Πιστεύκουε»: όσο διαρκεί η απαγγελία του τρεις ή τέσσερις φορές
<i>περβολάρης</i> : κηπουρός	«Πιστεύω] σ' έναν «Πιστεύω»: όσο διαρ-
<i>περβόλι</i> : κήπος	
<i>περγέλω</i> : χλευασμός, κοροϊδία	
<i>περίεργος]</i> <i>ο περίεργος</i> : οι περίεργοι	
<i>περιολάρης</i> : κηπουρός	
<i>περιόλι</i> : κήπος	
<i>περίοσις</i> : κατάλληλη ευκαιρία	
<i>περκαίρομαι</i> : χαίρομαι, ευχαριστιέμαι	
<i>πέρακι</i> : ίσως, μήπως	
<i>περλάντι</i> : μπριλάντι, διαμάντι	
<i>πεταξιά</i> : πέταγμα	
<i>πετροχελιδόνι</i> : είδος χελιδονιού που	

κεί μία απαγγελία του συμβόλου της πίστωσης	<i>'πολιμάνει</i> : περιμένω
<i>πίσω]</i> <i>τα πίσω</i> : το μέλλον	<i>πολλά</i> (επίρρημα): πολύ: <i>έσα πολλά</i> : τόσο πολύ
<i>πισωκάπουλα</i> : πίσω από τη σέλα και στα καπούλια του αλόγου	<i>'πολούμαι</i> : αποκρίνομαι, απαντώ
<i>πιταρίζω</i> : ανοίγω πίτα	<i>πολυφορμωμένος</i> : ξεκουσμένος
<i>πιταρούδι</i> : μικρή πίτα	<i>'πομένω</i> : μένω, απομένω: περιμένω
<i>πιταρούλα</i> : μικρή πίτα	κάνω υπομονή: <i>'πόμ'νε</i> : έμεινε
<i>πιπίδιος</i> : μπι (ίδιος, απαράλλαχτος	<i>'πομονεύομαι</i> : κάνω υπομονή
<i>πιπιμαριδόξυλο</i> : πλάστης για το άνοιγμα φύλλου πίτας	<i>πομπή</i> : πομπή: διασημός, ντροπή
<i>πικια</i> , <i>πικιο</i> : πια, πλέον: πιο, περισσότερο	<i>πόν</i> = <i>που εν</i> : που είναι: <i>ίντα 'ν πόν να</i> : τι πρέπει να, τι να
<i>πικρο</i>	<i>πονετικός</i> : πονόψυχος, σπλαχνικός
<i>πλαγιμάζω</i> : ξεπλώνω: κοιμάμαι	<i>πονίζω</i> : πεζεύω, ξεκαβαλικεύω
<i>πλακώνω</i> : πέφτω επάνω: επιτίθεμαι	<i>πονηρός]</i> <i>το πονηρό</i> : ο διάβολος
καταφθάνω: προφταίνω: πλησιάζω	<i>ποξεμάδι</i> : παξιμάδι
<i>πλατακούκια</i> : είδος κουρκιών	<i>πόρεψη</i> : αποχωρητήριο
<i>π'λάτσο</i> : πουλάκι	<i>'πορθουνίζω</i> : ξεφυσώ με θόρυβο από τα ρουθούνια, ρουθουνίζω
<i>πλια</i> : πια, πλέον: πιο, περισσότερο	<i>'παρχάκια</i> : υποκοριστικό του <i>'παρχα</i>
<i>π'λιαλιώ</i> : ητλαλώ, καλπάζω	<i>'παρχία</i> : χορτά, αγριόχορτα
<i>πλιο</i> , <i>πλιόνε</i> : πια, πλέον: πιο, περισσότερο	<i>παρπατιστός</i> : περπατώντας
<i>πλοομί</i> : κέντημα	<i>'παρπαμένος</i> : απελπισμένος
<i>πλοομίζω</i> : κεντάω	<i>παρπέρισσα</i> : γυναίκα θυρωρός
<i>'πνάζω</i> : ξεκουράζομαι	<i>παρτού</i> : πόρτα, πορτούλα
<i>πνιομαι</i> : πνίγομαι	<i>'παρβόλωση</i> : αποσβόλωμα, σάστισμα
<i>'πό]</i> <i>πό την ώρα</i> <i>άπου</i> : την ώρα που	<i>πόσει</i> = <i>που έσει</i> : που έχεις
<i>'πό το πουρνό</i> : το πρσί	<i>'ποσιμένος</i> : κουρασμένος
<i>ποδαρικό</i> : ήχος βημάτων, ποδοβολητό	<i>ποσιτός</i> : τεχνητός, ψεύτικος
<i>'ποζινομαι</i> : απογίνομαι	<i>'ποταβρίζομαι</i> : τεντώνομαι: τεντώνω
<i>'ποδαμάζω</i> , <i>'ποδαμάζομαι</i> : θαυμάζω	το χέρι μου
μένω έκθαμβος	<i>'ποτζομοίμαι</i> : αποκοιμάμαι
<i>'ποδαμαστικά</i> : με θαυμασμό	<i>πόσσα</i> : μπουκάλια
<i>ποξία</i> : μειωτικός χαρακτηρισμός γυναικός	<i>που</i> (λέω): <i>πω</i>
<i>ποσκε</i>	<i>που</i> (σύνδεσμος): ότι, πως
<i>'ποκει που</i> : από εκεί όπου: από εκεί	<i>'πού</i> (πρόθεση) = <i>από</i> : από: <i>με</i>
<i>από όπου</i> : όταν	<i>πούβετα</i> , <i>πούβετι</i> : πουθενά
<i>'ποκνιάζομαι</i> : τεντώνομαι για να ξεβυστάξω	<i>πούβετι</i> , <i>πούβετις</i> : πουθενά
<i>'ποκορνίζομαι</i> : τεντώνομαι για να ξεβυστάξω	<i>πούγκα</i> : τσέπη
<i>πολεμίζω</i> : πολεμώ	<i>πούλιο</i> : πιο, περισσότερο
	<i>πούλλα</i> : κότα, πουλάδα
	<i>πούνα</i> : πούνε

πούπετα: πουθενά
πούποτε: ποτέ
'πουρός: βοηθός χτίστη
'πούρινζω: γυρίζω, επιστρέφω
πουρνό: πρώι *'πό το πουρνό*: το πρώι
πούρσα: τσέπη
'πούδρα = *απού ίδια*: κατευθείαν, αμέσως, στη στιγμή
'ποφτεύομαι: υλοπτεύομαι
πόχσας: που έχασε
'ποχρενέω: τελειώνω τον χορό, σταματάω να χορεύω
'ποχτυπό: χτυπώ
πράμα] *δεν είναι πράμα*: δεν είναι τίποτα
 τε
πρεβόλι: περιβόλι, κήπος
πρέπει πως: πρέπει να
πρεπό: ομορφιά, κάλλος
πρικά: πικρά
πρινά: προτού
πριχού: προτού
προείπητο: διαλαλημένο από πριν
πριαζέζω: περιμαζέω, περιουλλέγω
προιέλλονται: που πρόκειται να συμβούν, μελλούμενα
προντζύμ: προτζύμι, μαγιά για την παρασκευή ψωμιού
προσηκώνομαι: σηκώνομαι και κάνω υπόκληση υποδοχής
προσηλιακό: ηλιόλουστος εξώστης, λιακυτό
προσπέφτω: πέφτω στα γόνατα και ικετεύω, θερμοπαρακαλώ
προσμή: πριν
προφώνώ: λέω από πριν, προσυνηνοσύμαι
πριάμα: με ευνοϊκό (πρύμο) άνεμο
πριμίνζω: ταξιδεύω με ευνοϊκό (πρύμο) άνεμο
πρίμο] *κάμω πρίμο*: πάω ταξίδι
πρωισινή: πρώι
πρώϊσας] *στο πρώϊσας*: την πρώτη φορά
πρώϊ: πρώι
πρωτόπνι: το πρώτο χρονικό διάστημα του ύπνου
πρωινή: πρώι
πρωινό: πρώι
πως] *πρέπει πως*: πρέπει να *πως να*: *πως ότι*: ότι
ραζό: ιστορία, υπόθεση
Ραμαζάν: Ραμαζάνι, μουσουλμανική θρησκευτική γιορτή που διαρκεί όλο τον ένατο μήνα του μουσουλμανικού έτους
ρασιδι: μάλλινη κάπα
ράσσι: κατ' ευχην, ευνοϊκά
ρεμάλο: δώρο, φιλοδώρημα
ρεμαναριμένος: μουτρωμένος, εκνευρισμένος
ρεκάζω: σκούζω *το ρεκάζε*: το αποτέλειωσε, το ξεκαθάρισε
ρεμέδιο: γιατρικό, θεραπεύει *κάνω ρεμέδιο*: τακτοποιώ, κανονίζω
ρεποσάρω: αναπαύομαι
ρέσσω: περνώ, διαβαίνω
ρέπρω: καταφύγιο
ρηγόπουλο: βασιλόπουλο
ριγάλο: δώρο, φιλοδώρημα
ρίγνω: ρίχνω
ρίζε: μεντεσές
ριζιγάρω: ρισκάρω, ριψοκινδυνεύω
ρίζικό: τύχη, μοίρα
ριζοβονιά: πρόποδες βουνού
ριτζάτζε: μεσολαβητής
ρίφιν (γεν. *ριφκιού*): κατσίκι
ρίχ'κα: ρίχτηκε
ρκετο: ερχόταν
ρκουνταρ: έρχονταν
ροδόσταμο: νερό με αρωματικό απόσταγμα από τριαντάφυλλα
ρόκα: ξύλινο στήριγμα μαλλιού, μπαμπασκού ή μεταξέιου για γνέσιμο με το χέρι
ρόκο, *ροκόκο*, *ροκοκέφαλο*: η βιάση, ο

άξονας και η περιστρεφόμενη κορυφή της επιδοπέδιας (καδιστής) ρόκας (βλ. λ.)
ρωμαλίδα: είδος αράχνης
ρωμαίκα: ρωμαίικα, νεοελληνικά
'ς = εις: σε
σα στ' εμένα: όμοια με εμένα, για κάποιον σαν εμένα
σαβουροδίζω: εκοφενδονίζω, ρίχνω
σάζω: ετοιμάζω
σαματί: σάματις, μήπως
σαράγ': σαράι, παλάτι
σαράκι: καμιάς
σάρταρμα: σάλτος, πήδημα
σαρτάρω: σαλτάρω, πηδώ *τρέχω σαρτέρνω*: σαλτάρω, πηδώ *τρέχω σάρτωμα*: σκούπιμα *σέρνω* *όσα σέρνει το σέρνωμα*: λέω τόσα πολλά *όσα σέρνει η σκούπα*, βρίζω πολύ
σαρώνω: σκουπίζω
σασε: σας
σασιέρνω: τυραννώ, βασανίζω
σαταί: σακί
σβουνταρ: περιστρέφω και εκοφενδονίζω
σβουρίζω: περιστρέφω
σειέμαι: κουνιέμαι *σείομαι*
σειρά] *δεν αφήνω σειρά*: αναστατώνω
σειρί: θέαμα *κάνω σειρί*: παρατηρώ, κάνω χάξι
σείω: κουνώ
σεκλεπίζομαι: στενοχωριέμαι
σελήνω: σεληνιασμός, επιληψία
'σεν = είδεν: είχεν
σεινάρω: στοχεύω
σερετιά: κόλλο, πονηριά
σεριανά: περιπάτος, βόλτα, εκδρομή
σέρι (πληθ. *σέρκα*): χέρι
σεριανίζω: κάνω περιπάτο *πηγαινοέρχομαι*, κάνω βόλτες *παρατηρώ*
σερμαρί: βασικό κεφάλαιο επιχείρη-

σης *ιδιοκτησία*, *περιουσία*
σέρνω: τραβώ *πηγάτιν*: *σέρνω* *όσα σέρνει το σέρνωμα*: λέω τόσα πολλά *όσα σέρνει η σκούπα*, βρίζω πολύ *σέρνω τα μαλλιά μου*
σερσέμης: χαζός, βλάκας
σηκώνομαι στα πανιά: αποπλέω
σημαδεύω: στοχεύω, σημαδεύω *πετυχαίνω το στόχο*
σημάδι: σημάδι *σήμα*, σινιάλο
σήμαμα του Αγίου: χτύπημα της καμπάνας της εκκλησίας του αγίου Διονυσίου στη Ζάκυνθο
σημειωμένος: στιγματισμένος
σιά: σιγά
σιβαίνου: μπταίνω *σιβεί*: μπει
σιγουντάρει: τυχάει
σιγουραρίζομαι: βεβαιώνομαι
σιδεροστιά: πυροστιά, σιδερένιος τρίποδας που υποβαστάζει μαγειρικό σκεύος επάνω από τη φωτιά
σιζιτάε: μικρό χελί, κιλίμι
σίκλα: μεταλλικός κάδος, κουβάς
σιουκόνουμι: σηκώνομαι *σιούκ'*: σήκω *σιούκουσι*: εσήκωσε
σίουρος: σίγουρος, βέβαιος
σιριανίζω: κάνω περιπάτο, κάνω βόλτες *περιδιαβαίνω*
σιτζαντές: μικρό χαλί, κιλίμι
σκαλιά (η): πείση ή χτύπημα της κοιλιάς υποζυγίου με τους αναβολείς (σκάλες) για να ξεκινήσει
σκαλώνω: σκαλώνω *σκαρφιστώνω*
σκάνδαλο] *βαλλω σκάνδαλα*: βιάζω λόγια, συκοφαντώ
σκαρίζω τα γέλια: ξεκαρδίζομαι στα γέλια
σκέπαση: σκεπή, στέγη
σκέπη: πέπλο
σκιάζω: φοβίζω
σκλάβος: δούλος *υπηρέτης*
σκληρίζω: στριγκλίζω, τοιρίζω

Σκοπός: βουνό της Ζακύνθου
 σκοπός: μελωδία· το σκοπό μου· το βιο-
 λί μου, επιμένο
 σκορφίζομαι: χτυπώ με το χέρι το κε-
 φάλι μου
 σκοτίζομαι: στενοχωριέμαι
 σκοουλόκι: σκουλήκι, σκέψη που στε-
 νοχωρεί
 σκοουντός: δόλιος, καμμένος
 σκούρμι: αποκαϊδι
 σκουτέλα: πήλινη γαβάδα, πιστέλα
 σκουτιά: ρούχα, φόρεμα
 σκουτώντζ: σκαρτάνεις
 σκουτόπι: σκαρτάν
 σκούβαλο: ό,τι μένει από το καθάρισμα
 δημητριακών
 σολωμονική: βιβλίο με μαγικές οδηγίες,
 ξόρκια, καταδέσμιους κτλ· λόγια της
 σολωμονικής· μαγικά λόγια
 σόλα: ροφδι, ρόπαλο
 σουγκλά: μικρή σούβλα
 σουγλα: σούβλα
 σουκούμνιδα: εσωτερικό, βάδη
 σουμάδι· σημάδι
 σουμαδικός: σημαδικός
 σουραγκάκι: μικρή σφουρίχτρα από στέ-
 λεχος ξερού χόρτου ή καλαμιού
 σουφράς: σφράς (βλ. λ.)
 σουφρώνω] το σουφρώνω: κλείνω το στό-
 μα μου, το βουλώνω
 σοφάς: χτιστός ή ξύλινος καναπές
 σοφράς: στρουγγυλό χαμηλό τραπέζι
 φαγητού· ύψισμα πάνω στο οποίο
 τοποθετείται φαγητό
 σπαρνάρα: εξοικονομώ
 σπαχίν: σπαδι
 σπάχος: σπάγκος, χοντρή κλωστή
 σπάδια, σπάδιγα: σπίτια
 σπάζω: σχίζω
 σπλέπτος: ντουφέκι
 σπιάσινίλω: χρεμετίζω, χλιμιντρίζω
 σπσινίν: σκονί

κυνηγώ
 σρωπή βροχή: δυνατή βροχή
 σσι: στος· σπις
 σσιζομαι: σκίζομαι
 σσιζ'μο: σκίσμο
 σσιζιάντι: σχοινάκι
 σσιζβω: σκίβω
 σσιζωνί (ο ήλιος): μεσουραίνει
 σσιζόματα: χαρακτηριστικά του προ-
 σώπου
 σσιζογή, σσιζογή: συλλογισμός, σκέψη
 έγγυοια
 σσιζάθιο: συγγνώμη, συχώρεση
 σσιζπαθι: συγχωρώ
 σσιζ τον νου μου: με τον νου μου, από
 μέσα μου
 σσιζόμαι: συγκεντρώνομαι
 σσιζιλήως τως: μεταξύ τους, ο ένας
 στον άλλο
 σσιζιάντζω: καταλαβαίνω, αντιλαμβά-
 νομαι
 σσιζιχα: βράδυ
 σσιζτρομος: έντρομος, τρομαγμένος
 σσιζιχάνω: λέω, μιλώ
 σσιζιλος: κατάπληκτος, εμβρόντητος
 Σύρα: η πρωτεύουσα της Σύρου
 σύρνω: σέρνω, τρβλώ· πηγαινών· σύρνω
 κλοτσιά: κλοτσιώ· σύρνω φωνές· φω-
 νάζω
 σφαλιάω: κλείνω
 σφαλιώ: κλείνω
 σφιγγω βίνα: πίνω κρασί
 σφορρά: περιστρέφω και εκσφενδονίζω
 σφοροκοπι: σφουρίζω έντονα και πα-
 ρατεταμένα
 σσιζοτός] με τα σσιζά μου κτλ.: πραγμα-
 τικά, για τα καλά
 τ', τα] από τ' εμένα: από εμένα· για τα με-
 για μένα· για τ' από: γι' αυτό· για τ'
 ιδιό: για εδώ· σα στ' εμένα: όμοια με
 εμένα, για κάποιον σαν εμένα

ταβατούρι: φασαρία, θόρυβος
 τακτικός: κανονικός
 τάλαρο: ασημένιο νόμισμα
 ταλοισονή: το λοιπόν
 ταμοχιάρης: άπλητος, πλεονέκτης
 ταμπουράς: λαϊκό έγχορδο μουσικό όρ-
 γανο· (η κοιλιά) παίζει ταμπουρά:
 γουργουρίζει από την πείνα
 τάζε: υπόθεσε· τάζε και καλά: δήθεν,
 τάχα
 ταπισόν: ζοπίσα, κατόπιν, ύστερα
 ταράζω: σπαρταρώ
 ταράλις: χωράφι
 τάσι: ρηχό κύπελλο με πλατύ στόμιο
 τασκέρου = ταχύτερου: ύβριο
 τατάς: νονός
 ταφικό: τάφος, μνήμη· που ν' ανοίξει το
 ταφικό σου: που να σου σκάφουने
 τον τάφο
 ταχιά: το επόμενο πρωί
 ταχί: ύβριο το πρωί
 ταχύτερη: πρωί
 ταχύτερου: το επόμενο πρωί
 τε (αντωνυμία): τον
 τέθκοιος: τέτοιος
 τελλάγις: δημόσιος κήρυκος, αυτός που
 διαλαλεί στους δρόμους διαταγές ή
 ειδήσεις
 τελέσια: μειωτικός χαρακτηρισμός γυ-
 ναίκας
 τελάνο: δαμόνιο, στοιχειό
 τεμενές: βαθιά υπόκλιση με ή χωρίς
 ταυτόχρονη επαφή του δεξιού χε-
 ριού στο στόμα, στην κορυφή του
 κεφαλιού και στο στήθος
 τεναρισμένος: εμβρόντητος, κατάπλη-
 κτος
 τέντζρες: τέντζερης, χάλκινη χύτρα
 τεπιλά: μεταμφιεσμένος
 τες (όρθρο/αντωνυμία): τις
 τές (αντωνυμία): τις οποίες
 τζ': κ(αι)

τζαι: και
 τζαμάι = χαμάι: εκεί κάτω, εκεί
 τζειδά: εκείδά, εδώ κι εκεί
 τζη (αντωνυμία): της
 τζιγεράκι: συκωτάκι, σπλάγχο
 τζοβαρικό: κόρημα, χρυσαφικό
 τζύρης (γεν. τζύρος): κόρης, πατέρας
 τζάνι: τηγάνι
 τζανίζομαι: τηγανίζομαι
 τηνε (αντωνυμία): την
 τηνάω, τηνάω: κοιτάζω, βλέπω
 τι (άρθρο): του
 τι (σύνδεσμος): γιατί
 τίπος: τίποτα
 τις (αντωνυμία): του· τις· τους
 τόμου: μόλις, αφού, όταν
 τονε (αντωνυμία): τον
 τορού: νερό (παιδική λέξη)
 τος (αντωνυμία): τον
 τόσες μήνες: τόσο μήνες
 τουλούμι: δερμάτινος σάκος
 τουλούπα: τούφα κατεργασμένου μαλλιού έτοιμου για κλώσιμο με το χέρι
 τουραχνημένος: τυραννημένος
 τουρβάς: τορβάς, τρίχινος ή πάνινος ορθογώνιος σάκος, ταγάρι· βάλλω στον τουρβά την κεφαλή κάποιου: βάζω τη ζωή του σε κίνδυνο
 τραβισούμ': αναχωρώ· τραβήχ'κα: αναχώρησα
 τράουλος: τράνος
 τράτα: ελαφρό ψαροκάικιο που χρησιμοποιεί ειδικό δίχτυ (τράτα)
 τραπάρω, τραπάρω: κερνώ, φιλεύω
 τρεμενάρω: αναβάλω, καθυστερώ
 τρεμουλιασός: που τρεμοπαίζει η λάμψη του
 τρεχίο: τρέξιμο
 τρέχει] έτρεσεν: έτρεχε· πώς θα τρέξει το πράμα: πώς θα εξελιχθεί η υπόθεση· τρεχάμενα: συμβάντα
 τρηόνες: αμφορροίδες
 τριανταμέρουλο: μαρούλι με τριάντα φύλλα
 τριζ'νίτσι: αγριόχορτο που τα φύλλα του τρίζουν καθώς μασιούνται
 Τριμάτης: που έχει τρία μάτια, Κούκλωτας
 τριμφοίζω: τριμφορίζω
 τρόπος] γίνεται/έτσι/στέκεται τρόπος: είναι δυνατό, μπορεί, γίνεται· κάνω τρόπο: προσπαθώ, βρίσκω τρόπο
 τρουβαδάκι: υποκοριστικό του τρουβάς
 τρουβάς: τορβάς, τρίχινος ή πάνινος ορθογώνιος σάκος, ταγάρι
 τροχάδι: πέδιλο
 τσ', τσ' (σύνδεσμος): και
 τσ' (άρθρο/αντωνυμία): της· τις
 τς (άρθρο/αντωνυμία): της· τους
 τσά = σταά: έτσι
 τσαι, τσαι: και
 τσακίζω τα γέλια: βάζω τα γέλια
 τσακώνω: τσακώνω, πιάνω
 τσάνεσμα: θρόισμα, ο ήχος που κάνουν ξερά κλαδιά (τσάκνα)
 τσάλι: κιάλι
 τσαμπουνίζω: σφουρίζω με σφουρίχτρα από στέλεχος ξερού χόρτου ή καλαμιού (τσαμπούνια)
 τσαππίζω: σκαλίζω με ειδικό σκαπτικό εργαλείο (τσάππα)
 τσαρ'χάς: κατασκευαστής τσαρουχιών
 τσαχέλιες: χείλια
 τ'σε (αντωνυμία): τουσε, τους
 τσαι: και, εκεί
 τσείνος: κείνος· τσείνε: κείνον
 τσελέγκι: κόσμημα κεφαλαίου ή καλύμματός του, λοφίο
 τσελεμπής: άρχοντας, ευγενής, ευπατρίδης
 τσερότο: τσιρότο· δεν έχει τσερότο: (η κατάσταση) δεν παίρνει γιατρεία, δεν πάει άλλο
 τση (άρθρο/αντωνυμία): της

τσης (αντωνυμία): της
 τσι (άρθρο/αντωνυμία): τους· τις
 τσιλώ: κοπρίζω, αφοδεύω
 τσιουκανίζω: χτυπώ πόρτα με ειδικό ρόπτρο (τσιουκάνι)
 τσιούπρα: κορίτσι, κοπέλα
 τσ'νίγη: κυνήγι
 τσ'νιγώ: κυνηγώ
 τσ'νιγώ: κινώ, πηγαίνω
 τσου (αντωνυμία): τους
 τσουβαλάρα: μεγάλο τσουβάλι
 τσουγκρανίζω: γρατσουνίζω
 τσουσκονελώ: γελώ ειρωνικά
 τσουλουφρίζω: τσουρουφλίζω
 τσουμπτούκι: τσιμπτούκι, μακριά πίτα
 τσουραπιστής: έμπορος χοντρόπλεκτων καλτσών (τσουραπιστών)
 τσουρβάς: σούπα
 τσουρναρίζω: ρέω, κυλώ
 τσάμα: κύμα
 τσυμπιρίδα: σπιθα
 ττόπιν: τόπι, μακρύ ύφασμα τυλιγμένο γύρω από σανίδα
 τυλιά: τυλιγμένο πανί, φασκιά
 τυλώνω: παραγεμίζω· την τυλώνω: γεμίζω υπερβολικά την κοιλιά μου
 τυπώνομαι στο μαυλό μου: χαράζω στη μνήμη μου
 τωραιά: τώρα, τώρα δα
 τως (αντωνυμία): τους
 τως και τως: έτσι κι έτσι
 υποφερίζω: υποφέρω, αγωνιώ
 υποψιάστηκα: υποψιάστηκα
 υστερινά: ύστερα, στο τέλος
 υστερινός, υστερινός: τελευταίος
 φαίνω: υφαίνω
 φακιολισμένος: καλυμμένος με μαντίλα (φακίολι)
 φαλακρούπας: πολυλογάς, μορολόγος
 φάνα: φάνε

φανίζομαι: φαίνομαι· μου φανίστηκε: μου φάνηκε
 φάν'νε: υφάνοινε
 φασκιτσι: φαγοπότι
 φαρεσιά: φαράσι
 φαρμακίζω: φαρμακικών, δηλητηριάζω
 φάσι: φάνε
 φαστέρνω: κοπανάω, αστράφτω (χα-στούκι)
 φ'γού: φουφού, τζάκι
 φε· πιστή· μα· φε: μα την πίστη μου
 φελούκα: μικρό ιστιοφόρο
 φέρω στον νιατόν της: τη συνφέρω
 φεύγας: φύγε
 'φήκ' = αφήκει: αφήσει
 'φήνω: αφήνω
 φηγούρα: μορφή, ομοίωμα
 φίδαρως: μεγάλο φίδι
 φιλδισένιος, φιλτισένιος: από ελεφαντό-δοντο
 φιλδισι, φιλπισι: ελεφαντόδοντο
 φιλόσοφος: σοφός
 φιντούκκι: φουντούκι
 φιορφιρένος: πορσελάνινος
 φισταλόγκα: τηλεσκόπιο
 φκη: ευχή
 φκιάκω: φτιάζω
 φκιάνω: φτιάχνω· το 'φκιάσαν του κι-φάλλ': φτιάχτηκεν, μέθυσαν
 φκίόρον: λουλουδι
 'φκουντο = εύκουντο: εύχονταν
 φλεριό: εξοχική περιοχή της Νάξου
 φθού: φουφού, τζάκι
 φορεσίτσα: μικρή φορεσιά
 φόρτωμα: φορτίο, βάρος· φορτίο ενός υποζυγίου
 φούγας: ευέξαπτος
 φουγιώω: φωνάζω
 φούντα στη διάλασσα: τον έριξε στη θάλασσα
 φουντάω: αγκυροβολώ
 φουντέρνω: αγκυροβολώ

φουντός: φουντωτός	χαντάσι: χαντάκι
φουρουντζής: φούρναρης	χαντζής: πανδοχέας, ξενοδόχος
φουσατά: στρατός, στράτευμα	χαιζιά: στέρνα, δεξαμενή νερού
φούσκος: μπάτσος, δυνατό χαστούκι	χαρά: χαρά, γάμος, γαμήλιο γλέντι
φούτσα: φούντα, τούφα, δέση	χαραματίδα: χαραμάδα
φράγκικος: δυτικοευρωπαϊκός	χαραντ: μεταλλικός κουβάς
φρενασιμένος: αλλόφρονος, έξαλλος	χαράτσι: κεφαλικός φόρος
φροκαλιά: σκούπα	χάρβαλο: κάθε τι ξεχαρβαλωμένο
φροκαλλάω: σκουπίζω, καθαρίζω	χαστός: με ανοιχτό το στόμα
φρόντιζε: φρόντιζε	χάτε: άντε
φρουπό: φρούτο	χατζάρι: μακρύ, πλατύ και καμπυλωτό μαχαίρι
φτενός: λεπτός, αδύνατος	χατζή: χάρη, ευχαρίστηση
φταίριώνω: φκαιρώνω, αδειάζω	χειμός: χειμώνας
φτυς: ευθύς, αμέσως	χεροβολο: όσα στάχια μπορεί να πιά- σει με το χέρι του ο θεριστής
φτωχικάτα: φτωχικά	Χιντία: Ίνδια
φτωχοκοινομέται: φτωχοπερνώ	χιούπη: χαιτή
φωλάγομαι: κρύβομαι: προσέχω	χλωρό τυρί: φρέσκο τυρί, χλωροτύρι
φωλακάτορας: φύλακας, φρουρός	χολή: στενοχώρια, πίκρα
φωλιά, φωλιών: φωλιά: παραφυλάω· περιμένω· κρύβω· διατηρώ	χολιάζω: στενοχωριέμαι, πικραίνομαι
φωραίνω: λιγοστεύω· φθραίνει το αίμα μω: χλωμιάζω	χολιά: στενοχωριέμαι, πικραίνομαι
φύση] παρά φύση: υπερβολικά	χολοπερήσση: σκοσίλα, μεγάλη στε- νοχώρια
φωδικιά, φωδικιά: φωτιά	χολών: χώνω· θάβω
χαβιάς: μελωδία τραγουδιού· το χαβιά μω: το βιολί μου, επιμένω, συνεχί- ζω αυτό που έκανα	χοχλακώ: κοχλάζω
χάζι: τέρψη, ευχαρίστηση	χοχλιάδακι: βοτσαλάκι
χαζιρένω: ετοιμάζω	χρεία, χρεία: ανάγκη· κάνει χρεία: είναι ανάγκη
χαζίρικος: έτοιμος	χρουσουζίκος: χρουσουζήτος
χαλαστό: ερείπιο	χρυσός: χρυσός· χρυσοκέντητος
χαλαώ: χαλάω, καταστρέφω· σκοτώνω	χρυσοφάντο: χρυσοφάντο, ρουχο υφα- σμένο με χρυσά νήματα
χαλενών: ζητώ, ψάχνω να βρω	χ'ός: χρυσός, χρυσοαφένιος
χαλικάς: μεταλλικός κρίκος	χτηνά: ζώα, κοπάδι ζώων
χαμαί: χόμω, κάτω	χτυπά: χτυπά· επιτίθεται· πληγώνω
χαμοκέλα: χαμόσπιτο, χαμηλό και φτω- χικό σπιτάκι	χύνω: χύνω, ρίχνω· ρίχνομαι, ορμώ
χαμπάρι: είδηση· έχω/παίρνω χαμπάρι: αντιλαμβάνομαι, παίρνω είδηση	χυνίδι: στάχτη
χαμπέρι: είδηση	χώνω: χώνω, βυθίζω· κρύβω· θάβω
χάντακας: μεγάλο χαντάκι, τάφρος	χώρα: κράτος· τόπος· πόλη· πρωτεύ- ουσα περιοχή

χωρατεύω, χωρατεύω: αστειεύομαι δι- ασκεδάζω· κοροϊδεύω· αποφασίζω· συνομιλώ	ψες: χτες
χωρκανός: χωριανός	ψεύδες: ψεύτες
χωσιτά: κρυφά	ψήλος: ύψος
ψάρκα: ψάρια	ψίκα: νυφική πομπή, πομπή γάμου
ψαρτικά: ψαλτικά, αμοιβή	ψίμα: ψέμα
ψαχίζω: ψάχνω	ψυχοπαίδι: θετό παιδί
ψάχνω: ψάχνω· ψαύω, ψηλαφώ	ωδά: εδώ
ψάχω: ψάχνω	ώσαμε: ίσαμε, έως, μέχρι
ψειρίζω: ξεψειρίζω, αφαιρώ ψείρες	ωσκαδιάς: καθιώς, όπως· όταν ώστε που· ώστε· έτσι ώστε, με αποτέ- λεσμα· ώσπου
ψένω: ψήνω	ώσπι: ώσπου, μέχρι